

Tények és számok a francia sertéságazatról (II.)

Dr. Csomán Ákos

A francia sertéságazat negyedik helyen áll az EU-27-ek között. Hosszú működése óta egységes kollektív szerveződés, és kimagasló termelékenység jellemzi. 80 ezer főnek biztosít munkát teljes munkaidőben, ebből 18 ezren dolgoznak a telepeken. Bár a termelőket érzékenyen érinti az Európa-szerte tapasztalható krízis, az ágazat bizik erősségeiben, a családi gazdasági modellben és a tenyészállomány kítűnő szaporodóképességében. Bizonyára az ágazat hazai szereplői számára is érdekes a francia modell. Hírlevelünk előző számában közölt cikkünk második részében további hasznos információkat olvashatnak.

Kulcsszerepben a mezőgazdasági szövetkezetek

A francia sertéstartás történelmi öröksége a szövetkezetekbe való tömörülés. A szövetkezetek tőkerészesedés fejében értékesítik a gazdák sertéseit: egyeztetik a sertések berakodásának időpontját, megszervezik a szállítójármű napi időbeosztását és útvonalát. A sertések 93%-a ezen a rendszeren keresztül jut el a vágóhidra (1. ábra). Az elszámolásnál a fizetett ár alapja a piaci ár, ehhez jön a minőségi jutalék, amelyet az izom részaránya alapján határoznak meg. További pluszpénz jár, ha ez eléri a vágóhíd által meghatározott célki-

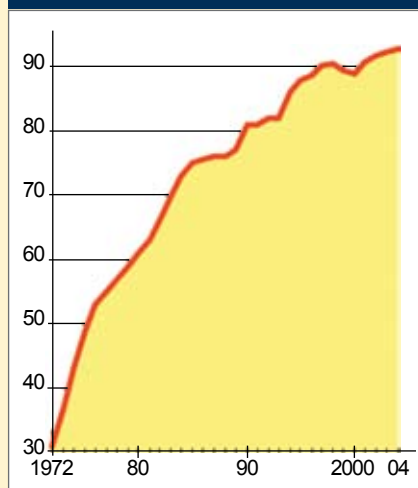
tűzést, a szétnőtt szállítmányokért pedig levonás jár. A gazdák számára szakmai és állatorvosi támogatást (beleértve az állatgyógyászati szereket is) is biztosít a szövetkezet, ha igénylik. 30 éve még 200-nál is több szövetkezet volt, mára azonban a folyamatos koncentrálódás

következtében 70 maradt. 2005-ben a 16 legnagyobb szövetkezet révén került piacra a francia sertéstermelés 66%-a, míg a 4 legnagyobb, a teljes termelés 32%-át adta. A baromfitermeléssel ellentétben, a sertéstermelésben nincs integráció, bár több szövetkezet tulajdonosa vagy rész tulajdonosa nagy vágóhidaknak.

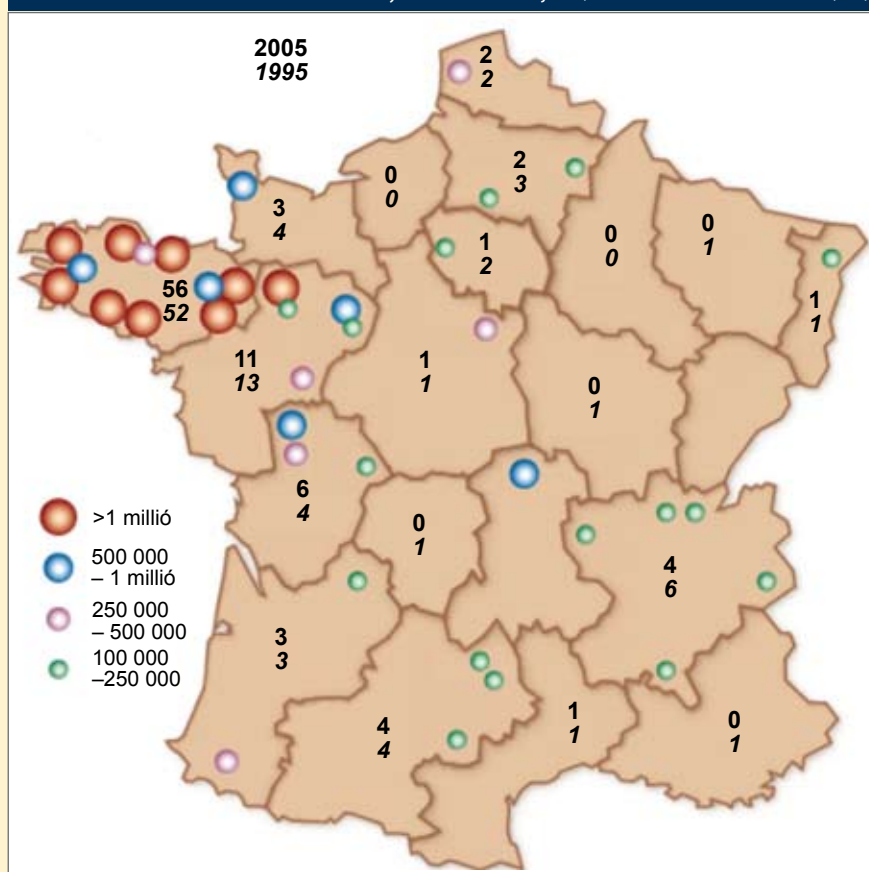
A feldolgozó-ágazat is drámaian átalakult

A feldolgozás rendszere jelentősen átalakult: az utóbbi 30 évben negyedére csökkent a vágóhidak száma, mára alig több mint 200 üzemel. A friss serteshús 80%-át

1. ábra A francia termelés szerkezete a szervezett és az ellenőrzött termelés arányában kifejezve
Forrás: Francia Sertés Intézet (IFIP)

2. ábra Vágóhidak eloszlása területenként (a levágott sertések száma a francia sertésállomány százalékában kifejezve). Forrás: Francia Sertés Intézet (IFIP)

szupermarketekben értékesítik, a fennmaradó részt hentesüzletekben és piacokon adják el. Ugyanez az arány a sonka esetében 90%. A sertéshús-kitermelés 60%-a azon a 15 vágóhídon történik, ahol évente több mint 500.000 sertést vágnak. A tíz legnagyobb vágóhíd közül 9 Bretagne-ban van, ezek területi eloszlása a sertéstartás területi eloszlását tükrözi (2. ábra). Ugyanez természetesen érvényes a takarmány-keverőkre is: 2005-ben a sertések számára előállított keveréktakarmányok 68%-át Bretagne-ban gyártották. Élelmiszeripari melléktermékeket gyakrabban használnak Franciaország középső és keleti részén.

Sok a specialista állatorvos

A francia sertéságazatban mintegy 300 (?) állatorvos dolgozik teljes munkaidőben. A Sertés-szakállatorvosok Országos Szövetsége (AFMVP, az IPVS francia tagozata) évente rendez országos konferenciát folyamatos továbbképzésükre. A francia törvényi szabályozás nemrég módosult és 250 (?) telepen limitálta az egy állatorvos által ellátható telepek számát. Az állattartók azonban általában több állatorvossal is kapcsolatban állnak: egy az állomány egészségügyi ellátásáért felel, de kikérik a takarmánykeverő és a genetikai háttérteret biztosító cég véleményét is. Az állatorvos csak akkor írhat fel gyógyszert egy állománynak, ha az előző 12 hónap során legalább egyszer volt kint a telepen. Ennek eredményeképpen egy sertés-szakállatorvos rendszeresen kb. 100-150 teleppel működik együtt (becsült érték, nem hivatalos adat). 2005-ben az állatgyógyászati termékek költsége átlagosan 6,3 euró/100 kg vágott karkasz volt (beleértve a biocid szereket is); a telepek 44%-a 6 euró/100 kg alatt költött.

Az országos állategészségügyi helyzetet illetően Franciaország mentes a legtöbb OIE-listán szereplő betegségtől: száj- és körömfájás, sertések hólyagos betegsége, klasszikus sertéspestis (a német határ mentén rutinszerűen vakcinázzák a vaddisznókat), afrikai sertéspestis. Bretagne-ban van PRRSV. 2006-ban egy randomizált vizsgálat során tipizálták a vírust, és nem találtak amerikai típusú

PRRSV-vírust. Bretagne-ban volt utoljára az országban Aujeszky-betegség, 2008 tavaszára várható hivatalosan a „mentes” státusz az Európai Uniótól.

Válsághelyzetben az ágazat

2007 első hat hónapjában a takarmányárak sohasem látott magasságokba szöktek, tonnánként elérték a 160 eurót. Az emelkedés tovább folytatódott az év során 202 euró/tonnáig. A válság előtt a takarmányköltség az előállítási költség 50%-át tette ki, 2008 elején már 95%-át, mivel a termelési költségek emelkedését nem kompenzálta a termelőknek kifizetett ár. A gazda átlagosan 1,28 eurót kapott élőszúly kilogrammonként 2007-ben (beleértve a minőségi jutalékot), ami 10%-os csökkenést jelent 2006-hoz képest¹. A fogyasztói ár nem változott (6,25 euró/kg), annak ellenére, hogy más húsok ára 1-5%-ot emelkedett az elmúlt évben.

A franciák legkedveltebb húsfajtájának ára valószínűleg azért maradt alacsony, mert a fogyasztás enyhe növekedése (36 kg/fő, ami +0,5% friss hús és +1,5% sonka esetén 2006-hoz képest) nem kompenzálta a termelés 1,8%-os növekedését. A francia ágazatban az előregedés is problémát jelent: a telepek tulajdonosainak 25%-a 55 évesnél idősebb. A telepeket nehéz eladni, mivel túl magas a tőkebefektetés, és korlátozott a megtérülés.

¹ 1975-ben a termelő 3,75 eurónak megfelelő összeget kapott kg-onként.

Ezért a 35 év alatti tulajdonosok aránya 2005-ben már csak 12% volt a 2000-es 21%-kal szemben.

Mi várható 2008-ban?

A takarmányárak a következő betakarításig nem fognak csökkenni; ráadásul ebben az évben kivételesen jó terméshozamnak kell lennie, hogy az árak visszaessenek. Ennek következményeként a kocák fokozott kivágása figyelhető meg az Európai Unióban. 2008 elején nem várható a termelőknek fizetett ár emelkedése (valószínűleg a 2007-es értéken marad). Francia gazdasági szakértők szerint a termelői ár ugyan emelkedhet 10-15%-kal 2008 második felében, de a fogyasztás növekedése nem várható.

Dr. Csomán Ákos

KÉPVISELETVEZETŐ

További információ:

- Franciául: IFIP (Francia Sertés Intézet): <http://www.itp.asso.fr>
- Angolul: SNCP (Sertés-kereskedők Országos Szövetsége) http://www.sncp.fr/v2/EN/club_export/index.php; Office de l'élevage (Országos Állattenyésztési Tanács): <http://www.office-elevage.fr/doctech2/pagedoctech2/tabldoctech.htm> (egyes dokumentumok magyarul, lengyelül és románul is megtalálhatóak a website-on).